

Redactiunea

se afla in

Strat'a lui Leopoldu Nr. 44.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decâtu numai de la correspondintii regulari ai „Federatiunii.“ Scrisori anonime nu se publica. Articlii tramisii si nepublicati se voru arde si numai la cerere expresa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
 Pre trei lune 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune 5 „ „ „
 Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'i a:
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ „ „
 Pre 3 — 8 „ „ „

Pentru Insertiuni:
 10 cr. de linia, si 30 cr. taosa timbrala pentru fiecare-care publicatiune separata. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

Buda-Pest'a, 6/18. Iuliu, 1874.

Parintii patriici se lupta croicesce, atatu cu greutatile ce appasa tierr'a, nu mai multu cu — caldur'a aproape suportatile, si assuda nu atatu pentru nele poporului, catu mai multu pentru priciulu dlui ministru de la interne, Szapary, care este resolutu a nu-i da acasa, pana ce nu voru ferici tierr'a novell'a sa electorale, a carei desbare speciale la § 5. se interupsesse pre te-va di-le, pentru a se lua in consiratiune conventiunea cu Roman'i a spre junctiunile callei ferrate. Desbatrile in acesta cestiune se inchiaiaru. Din decursulu loru amintimu la acestu locu, ca opposetiunea magiara cea acelle-si obiectiuni, ca si cea din roman'i a, era secuii privilegiati cereau li se inlesni trecerea la fratii loru langai din Moldov'a, prin junctiunea la Oituzu. Ministru de financa dlui Ghiczy vorbi cu multa cunostinta a relatiunilor din Roman'i a, pretu genesea conventiunei, amintu de mare fu opposetiunea si aceolo, mai departe, ca guvernulu Romaniei namu camerele in sesiune estraordinaria si ca conventiunea se primi cu mare majoritate; — apoi respundiendu oppositiunei la feluritele atacuri, dinre cari la insinuatiunea, ca Roman'i a nu va cladi lini'a Predealu-Ploesci, dlui Ghiczy disse: „n'avemu neci o cauza, ca ni este iertatu a ne indoi in onestata, in cuventulu Romaniei; ca dupa arile pagube indurate din caus'a inellatiunilor lui Stroussberg — nu perse a ceri bani de la Enrop'a, ci indusse monopolulu numai spre a-si atien creditulu si urmarea fu, ca roman'i a asta-di se bucura de omnia creditu mai mare decat u staturi mai semnate.“

Primuindu-se conventiunea cu Roman'i a, camer'a Ung. conformu proammei, ce a statoritu eri, va continuu a-di desbatterea speciale a novellei electorali. Deputatii romani voru cerca la § 5. noroculu, care nu l'au potutu inde la §. 4. cu ce rezultatu, vomu de. Din parte-ne nu avemu sperantia, ca justele reclamari alle detatilor nostri voru afla resunetulu ritu la impietri'ta majoritate. Esperantia de cati-va anni va fi desillusiu, nu pote si pre acei pucieni romani, pri se leganau in credintia, ca urandu uniunea seu-precum se esse-ta-fusiunea Transilvaniei cu Ungaria, romanii voru — castiga, ca-ci, prociavi dinsi, facandu-se din doue ne, un'a, reprezentantia a acesteia-cine mai crede ca se va recruta pre basea doue legi electorali? Nu mai incapa si indoiela, credeau acei domni, ca cea electorale din Ungari'a se va unde si asupr'a Transilvaniei, pre- se estindu si tote celledalte legi, ce apunu poporului dare de avere si de age, si apoi tiene-te romane! vei pot amitte la dieta celiu putieni 50 de oi cari voru storce cu — vorba alle drepturile, dupa cari romanii in-teza si pentru cari lupta de atati-a se- ni. Dragalasia illusiune si amagito- credintia! Dorere numai, ca illu- me si credintia s'a frefacutu — fu- n. Dar' cum se si potea altmintrea? unde este unu poporu pre lume, care se lupte pentru o idea sub devis'a se-a realizata ori morte in favorulu lui poporu? Daca popore puternice,

ca nobilulu poporu francesu au portatu lupte pentru realisarea unoru principie sublime in favorulu intregi omenimi. acest'a este o rara exceptiune si regul'a este, ca tote poporele au celiu putienu atatu egoismu, catu se faca, se luere, se lupte neince-tatu pentru sene. Deci nu aveu se se indoesca neci unu politicu romanu, ca cei ce staruiau atat'a pentru a se face uniunea, n'o faceau acest'a de dragulu cutarui principiu sublime, ci de dragulu intaririi proprie si allu assecurarei suprematiei salle, cu neindereptatfrea alto-r'a. Si deca cine-va s'ar' mai indoi despre acest'a, lu-avisamu la sortea emendminteloru deputiloru romani facute, in privint'a legi electorali din Transilvania — emendaminte despre cari se va potu dice ori ce, numai ace'a nu, ca elle ar' tinde a vetema constitutiunea si a attacu integritatea tierrei! emendaminte cari nu ceru autonomi'a legale istorica a Transilvaniei, neci drepturile cari competu, si de cari cari s'au si bucuratu acolo natiunea romana, ci numai nitca impartesire din egalitatea bucinata de fratii de la potere ce'a ce inse intru nimica nu impiedeca majoritatea camerei de a le respinge.

Din scirile electrice de mai la valle, se vede ca congressulu din Carlovietu a facutu allegerea patriarcului. Din 70 de voturi eppulu *Arseniu Stoicoviciu* intrun 63, era 7 membri ai congressului se abtenu de la votu. Allegerea facundu-se in cea mai esemplaria ordine, cine ar' mai crede, ca patriarculu sorbiloru nu este allesulu eclatantei majoritati a congressului? Si totu-si ellu nu este si nu va fi patriarculu serbiloru! celiu putienu asiè ni-o spune cu tota siguritatea semioficialulu „Pesti Napló“ care in nrulu seu de asta-di adduce unu articlu in acestu obiectu, spunendu-ni, ca cei 7 membri cari n'au votatu, au urmatu, asiè in contiellere cu guvernulu, mai departe, ca P. S. S. *Stoicoviciu* nu va fi intaritu, si congressulu va fi provocatu a face alta allegere, si in fine, ca daca cei 7 membri si-ar' fi datu votulu pentru candidulu *Gruics* acest'a de siguru s'ar' fi intaritu si cu 7 voturi. Nu scimu intru catu aceste descoperiri sunt in accordu cu parerile guvernului. Fara indoiela inse ar' trebui se desperamu, daca in sinulu guvernului nostru constitutiunale ungurescu s'ar' fi inouibat astfelu de pareri necualificabile despre *dreptulu de libera allegere*. Am intiellege procedere, candu ar' fi vorba de allegerea nu sciu carui inimicu allu patriei, dar' apoi in catu scimu noi eppulu *Stoicoviciu* este unulu dintre cei mai loiali suditi ai statului, si de ace'a nu potemu decat u se ne esprimemu dorintia, ca nimene se nu iae in desiertu drepturile legali alle poporeloru, ca-ci urmarile nu pot u fi in interessulu nimenui.

Situatiunea in Franci'a.

Onoratii lectori si-aduce inca amente deproiectulu dlui Casimir Perier pentru organizarea definitiva a republicei. Adunarea nationala lu primu de urgentia si-lu transpuse comisiunei de 30. Afora de republicanii tote partidele tremurau, vedindu ca li apune steu'a primindu-se urgentia acellui proiectu. Presiedintele republicei Mac-Mahon se cam superu pre represintantii poporului pentru primirea acestui proiectu de urgentia — dora pentru ca si-vediu ammentiate

planurile pentru restaurarea imperului! — deci i servi de occasiune si dupa revist'a militare de pre Campu-lungu si publicu manifestulu cunoscutu, prin carele dice catra soldati, ca cu densii are se sustenia ordinea si se esecute legea in tempu de 7 anni. — In urm'a acestui manifestu monarchii se veduura amaru insiellati in planurile loru de restauratiunea si fecera pre eremitulu din Frohsdorf pretendintele Chambord se rumpu taerea. Acestu-a nece ca remase tacundu, ci in 8 Iuliu n. adressu Francesiloru unu manifestu, prin carele se imbia ore-si acumu de rege, dicundu ca va guvern'u cu doue camere, va redu Franciei fal'a de odinora si va restabil lioescea atatu de sdruinctinata Diuariulu Burboniloru „Uniunea“ avea curagiulu se publice acellu manifestu datatu dein 2 Iuliu, si regimulu vrendu ne-vrendu se vediu necesitatu a pedepsi acesta cutediare suprimendu pre 14 dille amintitulu diuaru. Acesta procedura a regimului produsse sange-reu pana si in republicanii, cari vediu ai ci vatemarea libertatii de pressa. Lucrulu nu remase, intr'atata. — Ministru de interne D. Fourtou respunde, ca suspinderea a urmatu pentru ca manifestulu lui Chambord ataca in principia poterea incredentiatu lui Mac-Mahon pre 7 anni de adunarea nationala la 20 Novembre annulu trecut u Interpelatorele se arretu nemultumitu si va adduce cestiunea la desbateru inaintea adunarei nationali, si in adeveru Mierouri in 8 l. c. acest'a se si intempla. Tota lumea a asepta incordata resolverea acestei cestiuni. Partitele cugetai ca voru se restorne totulu; un'a ambla dupa aliantia a cellei alalte, ca se restorne ministeriulu, seau alt'a ca se-lu scota din tina.

Trei proiecte venira la ordinea dillei in caus'a asta, unulu a dlui L. Brun, altulu a dlui de Larcy si Kerdrel, si allu treile a dlui Alber de Gréy, tote fara respiese si la fine se primu puru si simplu trecerea la ordinea dillei, ceea ce in sine inca e blamu pentru ministerru, precum se vede de accolo, ca indatu dupa finirea siedentiei ministriulu si dedu demisiunea, ceea ce nu se primu. Astutulu soldatu, carele ar fi se fia presiedente allu republicei, dar in fakta e machin'a imperialistiloru, a si tramissu in 9 l. c. unu manifestu adunarei nationali, prin carele cere ca reprezentantii poporului se se apuce odata de organizarea septenatului, d'in carele ellu nu va se ceda nece unu minutu; apoi dice, ca va sustiene ordinea si va esecuta legea prin tote modiloco- ce-i stau la dispozitiune; ore ce va se urme dupa acea, scirile sunt forte varie, se pare inse ca dlui Casimir Perier va se triumfe cu proiectulu seu, daca Mac-Mahon nu va desolvu adunarea nationala. Ori si cumu se fia, de republica totu nu voru se scape monarchistii, nul ca ce primindu-se proiectulu dlui Perier, Mac-Mahon ca presiedente allu republicei pre 7 anni va trebui se guverneze cu unu ministeriu republicanu; era disolvendu-se adunarea notionala, republicanii sunt securi de a reessi alessi mai multi de 400 insi. Existe inse si temerea, ca maresialulu va face lovitura de statu aducendu la tron u Napoleon IV; dar poft'a de a domni si caracterulu de altumntrea destulu de probatu a lui Mac-Mahon nu ne lasa a crede asia ce-va Mac-Mahon incepe a se face republicanu, ceea ce ne documenteza urmatoriele: Republic'a voiesce se onoreze Elvetia cu unu momentu ca recunoscentia pentru ospitalitata manifestata armatei lui Bourbaki, aproape de confinele Franciei pre teritoriulu Elvetiei se va redica acellu monumentu, carele va custu din unu pedestalu naltu de 4 metri, si va jace pre basa de granitu. Pre facia pede-

stalului voru fi depinse 22 scuturi, ca insemne acelloru 22 cantone. De partea anteriora va fi redimata una pyramida cu inscriptiunea „1870—1871. republicei Elvetice, multiumituri'a republica francesca.“ De a derépt'a si de- stang'a se voru adu doua grupe de bronzu, cea de antaniu „Sosirea“ va representu pre unu soldatu francesu storsu de fome si sete, si obositu fiindu cade pre braciule unu tierreanu si tierrene Elvetianel a dou'a „plecare“ va semnifica pre acellu-a-si soldatu, dicundu „adio!“ acestoru tierreni generosi. Apoi grup'a principala din marmora nalta de 3 metri va sta pre pedestalu cuprindendu inscriptiunea: „Franci'a cea supta si-incredentice fiii sei Elvetiei“ Se speramu dar ca pre incetulu pre incetulu serman'a Franci'a si-va vedu odata restabilita liniscea multu dorita pre bazele republicei:

D. **Vasiliu Vaid'a**, a cui nobila anima este atatu de semtitoria la nevoile poporului, nu lasa neci una occasiune de a staru spre usiorarea sarcineloru sub cari geme poporatiunea nostra rurala, asià si mai de currendu fece urmatori'a:

Motivne la senatulu scolasticu allu comitatului C l u s i u l u i.

Illustre domnule consiliariu regescu! Prestimatu senatu scolasticu!

Cutediu a aterne inaintea pre on. senatu scolasticu propunerea ce o voiu desfasiura mai la valle, si, ca se-i potu motivu propunerea, sum silitu a premitu atari lucruri, cari la parere, ce e dreptu, nu s'ar' tiene inaintea senatului scolasticu, cari inse servescu de explicatiune pentru umilit'a mea propunere.

Este cunoscutu prea on. lui senatu scol., ca mai vertosu in partea de susu a comit. Clusiuului (Cosiognei) in vre cate-va commune classea mai seraca a poporului a ajunsu la atatu lipsa, incatu (d. e. in Bogdan'a, Kasapatak) occurgu casuri, ca mai multi tati de familie, spre a scapa de morte fometei, au fostu siliti se emigreze cu femei si copii.

Asemene lipsa se arreta in mai multe commune muntene si inca chiaru si in altele.

Dintre aceste, Muntele-rece. Mari-siellulu. Somesulu rece si Somesiulu-caldu, commune muntene, au asternutu tocm'a prin mine eri o suplica la reprezentatiunea municipale a comitatului Clusiu, pentru usiorarea sortei loru.

Este lucru de comunu cunoscutu, ca venitul principale allu fostiloru coloni munteni, pentru carrele faceau podvad'a domnesca, nu a fostu intru atatu folosintia sesiuniloru si a posesiunei cellei mice si sterpe din afara, ci venitul loru principalu a constatu, in folosintia pasciuniloru si paduriloru celloru mari, concessa loru parte gratuitu, pre langa o taosa forte mica.

Isvorulu principalu allu venitiloru numiteloru commune inca a fostu, crescerea de vite si oi, si negociulu cu lemne, facutulu carbuniloru si taiatulu lemnelor; ca-ci in locurile acellea reci si neroditorie potu se produca numai atatu de pucine bucate catu si in anni fertili abia potu se le ajunga pre vr'o cate-va lune, si in partea mai mare a annulu sunt siliti a se nutri cu buccate cumperate. Ei dupa stergerea iobagiei, in folosintia lemnaritului si pasciunari-

tului de pana atunci fura restrinsi, tax'a cea forte mica solvita pentru lemnele intrebuintate de negoiu dupa 1848 s'a urcatu progressiv, din care cauza, e lucru natural, cumca au suferitu scurtare in modulu loru de castigu; cu tote acestea si cu tota sarcin'a dailoru celor mari au trudit'o pana atunci, pana candu au potutu capeta cellu pucinu pre bani lemne din padurile dominiului Gilauanu, facundu din acelle carbuni, seu potura cu acellea negociatori adu candu-le ca lemne de focu si si de cladirii la Clusiu, dfcu, ca si pre callea acest'a au potutu cu multu lucru se castige cellu pucinu atat'a, ca necessitatele loru celle forte micutie, se sile pota accoperi, catu tocm'a se nu mora de fome, ce e dreptu, ca si atunci atat'u de miseru a vietuitu acellu poporu munteanu pre care locuitorii altoru tinenturi pote nece ar' fi fostu in stare se o pota supporta, asiá incatu, tiphulu eruptu intre ei, mai cu s'ema in Marisiellu inainte cu vr'o cati-va anni, abia dupa 9—10 lune s'a potutu tiermuri si innadusi; ca-ce, dupa cumu a dechiarat'o insu-si mediculu de atunci allu comitatului, acea epidemia lipitiósa si-avea simburile principalmente in nutrimentulu cellu slabu si ticalosu, — recunoscundu-se a fi in fapta unu tiphu de fome.

Acumu intre domnii inscriptionali ai dominiului Gilaului si intre erariulu regescu s'au pusu in cursu pertractari de conventiune, cu privire la acellu dominiu, padurile s'au pusu sub oprelisce si d'in acelle acumu nece pre bani nu se mai vendu lemne. Precandu deci si inainte de oprelisce au avutu locuitorii numiteloru commune unu mediulocu asiá greu de vietuitu: poteti cugeta, ca la ce miseria grea au ajunsu de atunci, si ajungu d'in di in di acum'a, candu fiindu opriti de la paduritu nu potu se-si castige lemne nece pre bani si nu potu se porte cu acellea negociatori.

On. comitetu comitat. a buna s'ema va imbracisia caus'a celoru lipsiti, si insu-si Dl. ministru de interne a benevoitu a face in asta cauza dispusetiuni, ba pentru ca se se pota essoperá ajutoriulu, carele se va recere cu cea mai mare urgentia, a assignatu si 500 fl. ajutoriu benevolu.

Dar' fia ajutati lipsiti din comitatu cu ori ce imprumuturi, cu lucrari publice, cu donuri benevole (mila) va ave acest'a ce e dreptu acellu frumosu meritu demu de lauda, ca voru fi scapate multe familie sermane de perirea totala, fiindu inse acest'a mantuintia numai de unu resultatu provisoriu, deca cum-va in interessulu acelloru commune muntene (cari si intre impregiurari normali, pre langa labore atat'u de grea, abia si-potu castigá atat'a, ca se-si pota supporta greutatele publice si se se pota nutri catu de slabu) nu se voru face dispusetiuni mai fundamentali, interessulu conservarei locuitoriloru acestoru commune. Ba, admitendu si acellu casu, ca d. e. caus'a lemnaritului acelloru commune muntene se va resolvi favorabilu, si ca stergundu-se si oprelisce mai susu atinsa se va concede, se-si pota cumperá din padurile dominiali lemne, — si in acestu casu usioru se pote prevedé, ca in ce pusetiune nesecura se affla acelle; ca-ci dupa cum acumu au opritu vendiarea de lemne, intocmu'a voru poté-o oprí si in venitoriu, seu urmandu intru redicarea pretiului de lemne, acellu-a lu potu urca atat'u de tare, incatu va adduce acellu-a-si resultatu, care l'aru adduce opreliscea totala, incatu la casulu, candu numai pre langa unu pretiu prea mare si-ar' poté cumperá lemnele de negoiu de la dominiu, totu un'a ar' fi ca si candu nu ar' poté cumperá de locu, ca-ci pre callea acest'a si altcum nu ar' poté castigá nemis'a din negotiulu cu lemnele. Se pote deci vedé, ca in ce stare precaria se affla aceste commune si cumca venitoriu loru depinde sin-

guru numai de la bunavointia si capriciulu dominiului. Toem'a pentru acest'a avemu datorint'a patriotica si umanitaria se ne ingrigimu de mediuloce mai fundamentali si de unu resultatu mai statornicu, spre assecurarea venitoriuului, atat'u allu toturoru comuneloru mai susu numite, catu si allu altoru locuitori muntene, cari vietuiescu intre assemene impregiurari; ca-ci altcumu se pote prevedé, cumca astu-felu de tinenturi, in 60—70 anni in cea mai mare parte voru remane sterpite de locuitori! Trebuie dar' se deschidemu isvore noue de castigu, pentru tinenturile de una stare atat'u de vitrega, din cari se-si pota immulti neindestulitoriuulu loru castigu, se fia assecurate in contra perirei totale, era banastarea se li-se redice.

Ar' fi ce e dreptu forte de doritu, ca se se porte grigia cu privire la fiacare astu-felu de tinentu d'in tierra, pentru aflarea de noue mediuloce de sporiu si traiu; fiindu inse, ca ne occupamu numai cu communele de assemene sorte d'in comitatulu nostru, ne estindiendu-ne mai departe, mai usioru vomu poté ajunge si scopulu, decatu ca ne vomu estinde prea departe; me restringu si eu in asta privintia numai la communele muntene d'in comitatulu Clusiuului, dintre cari pre unele le-am numitu, si cu numele, mai susu, si propunu, ca senatulu scol. se asterna representatiune catre ministeriu, in carea d'in caus'a scurtimei tempului, infrandu mai cu deamenutulu impregiurari indicate mai susu, se fia rogatu ministeriulu, ca imbracisandu cu caldura cestiunea assecurarei venitoriuului locuitoriloru acestoru commune misere, se binevoiesca a face atari dispusetiuni, cari ar' conduce la resultatu scopulu susu amentitu. Astu-felu de dispusetiuni ar' fi d. e. esmiterea pre spesele statului a unorur tehnici experti, cu acellu scopu, ca, essaminandu cultur'a acelloru commune muntene, se cerceteze, ore nu se pote affla pre acolo marmora, granitu, alabastru, carbuni de petra, petre de mora, s. a. seu vre unu stratu de pamentu (lutu), care ar' poté servi pentru locuitorii tinenturiloru muntene de unu nou ramu allu industriei?

Mai departe ar' fi se emaneze catre deregatoriile administrative, ordinatiuni energice din partea ministeriului cu scopu, ca se ingrigesca punctuosu nu numai de obicinuit'a amblare a prunciloru la scola, ci ca se indemne in totu modulu pre parinti, ca se si dee pruncii la invetiarea ataroru meserie, prin ajutoriulu caroru potu se traga castigu catu de mare d'in materialele brute, aflatorie pre otarulu communei loru.

Ministeriulu ar' trebui se roge si pre auctoritatiile ecclesiastice, ca aceste se faca a se instrue poporulu, spre a cunosce acellu periclu, care-lu ammenintia deca nu se va ingrigi d'in bunu timpu de noue isvore de castigu si ca se picepa necessitatea invetiaturei unorur atari maiestrie si descoperirea de noui rami de industria.

Deca in tinenturile amentite, dupa cercetarea preceptoriloru de lucru, prelanga tota presuppunerea, totu si nu s'ar' affla petra seu specia de pamentu, cari ar' poté servi de unu nou ramu industriei, atunci ar' trebui indemnatu parinti, ca se-si invetie pruncii la atari meserie, pentru cari materialulu brutulu dá lemnulu. De esemp. se invetie a face instrumente de lemn, lucrari de mesariu si rotariu etc. Pre care callea apoi, chiaru si de nu voru deveni fabricatori atat'u de indemnateci ca si orologierii schwarzwaldiani, deca li-se va assecura cellu pucinu unu atare venitu secundariu, prin carele se aiba ore care subventiune langa slabulu loru castigu de acum'a.

In fine senatulu scol. se roge pre ministeriu, inca si de aceea, ca in acellu tinentu se infintiedie o scola industriale carea se ajutore promoverea scopului indicatu mai susu, si se ingrigesca, ca

pruncii cei de o stare mai misera se fia indemnatu si ajutorati spre imbracisarea carrierei de meseriesiu, prin promie, si se binevoiesca a sprigini pre intreprindietorii industriali cu imprumuturi efective. Pre acesta callea ar' fi salvatu si assecuratu venitoriuulu poporulu acellu-a miseru, fara ca acest'a se coste pre statu vr'o jertfa insemnata de bani.

Cu incredere in simtiulu patrioticu si umanitariu allu on. senatulu scol. etc. Clusiu 8. Maiu 1874,

Vasilu Vaida,
cons. scol.

Camer'a deputatoru Ungariei.

Sedinta de la 5. Juliu 1874.

Presied. Béla Perzel. Notarii: Huszár, Wächter. Din partea guvernului: Bittó, Ghyczy, Trefort, Pauler si Szende.

Dupa autenticarea protocollului din sied. trec. presiedintele insinua mai multe petitiuni, apoi notifica, ca deputatulu Zsedényi din punctu sanitariu, cere concediu de 3 septemane.

La ordinea diliei este reportulu min. referitoriu la fundulu scolariu a gidaniloru.

Eug. Kálmay. Din discursulu Dlui Irányi, doua puncte-le primescu si eu; si anume: cumca vrendu a judeca a supra acestei cause, simpathia nu pote ave locu, — primescu mai departe si propositiunea adou'a, adeca cumca pentru deslucirea causei acestei-a e de lipsa si cercetarea originei fundulu scolasticu, precum si intregirea intrebarei, ca in Ungaria sunt mai multe confessiuni gidovesce? in ante de ce asiu trece in meritu, debue se spunu, ca de unde mi-am castigatu convingerea acest'a. Am castigatu-o din foia partidei asiá numite ortodosse — care cetindu-o cu atentiune si studiandu-o, am devenitu, ca judanii causa acest'a nu o discutau, ca causa confessionala, ci ca causa nationala de unde am vedutu, ca cert'a loru o certa de lan'a caprina. — (Asia este!) m'am convinsu deplinu, ca acest'a nu e de felu cestiune confessionala — ci curatu speculatione nationale, si ca orthodoxii prin acest'a nu voiescu a ajunge altu scopu, de catu sustinerea sistemii retrograde, ce de secle urmaresce. (Aprobati vius.)

Pentru acest'a cu placere primescu proieptulu ministerialu, dar cu acea destingere, ca din proieptu cuventulu „ortodosse“ acolo unde se tractadia despre ajutorarea scololoru mai misera — se se lasse a fora. (Aprobare.)

Referitoriu la absurditatea ce se cuprinde in petitiune mai am una observatiune (Se audimu.) Orthodoxii in petitiunea loru dicu, ca ei cametele summei acestei-a le voru imparti dupa proportiunea numerulu. Acum onor. camera, se pote intipui o nedreptate mai mare ca gidanii ortodossi, cari de 25 de anni, d-in lips'a unei legi de impamentenire, camu 2000 de insi, prin strimtorile carpatine stracurandu-se in tierra, se se impartasesca in bunurile confratiloru loru ungureni (aplausu.) Punctulu acestu-a allu petitiunei e absurditate.

En. Simonyi. Din celle audite pana aci, crede, ca caus'a acesta nu s'ar poté pertractá, si camer'a nu este chiamata a judeca asupra cestiunei acestei-a, acolo sunt judetiele competente, dar se indoiesce si despre aceea, ca diet'a, contra competentiei salle ar poté adduce lege, si deca acest'a nu pote, nu pote se adduca nici decisiune. Intreba ce are se se intemple, deca decisiunea camerei nu se va respectá?

Deci propune ca „de ora ce fundulu de sub intrebare si-are originea din glob'a oiectata a supra judaniloru pentru participarea loru in revolutiunea d'in 1848—49 — camer'a enuncia ca nu este competentu.“

Gy. Steiger, dice ca fundulu e neimpartibilu dreptu aceea si venitul e a se intrebuinta conformu litteriloru fundatiionali. Ellu inca e de parere, ca caus'a acest'a nu se tiene de competentia legislatiunei. — Acea parte a decisiunei ministeriale, ca summa ce va intreca se se intrebuinteze echisivu in folosulu scololoru elementare ortodosse — nu — o primesce, pentru ca acela ar fi identica cu impartirea fundulu

ceea ce ar fi in contradictiune cu inena fondatoriului. Conformu acestei-a pune urmatori'a modificatiune, ca in a 4 linie finali dupa cuventulu „se in dia“ se se puna urmatoriile: „partea flua a venitului, conformu actului de tiune se se indebuintiedie spre altu si anume: spre ajutorarea scololoru tari judanesci.

L. Tisza. — se abate de la p. lui Simonyi, dicundu, ca caus'a acest'a se tiene de competentia camerei.

Nu voiesca a cerceta a supra ginea fundulu, precumu neci acela confessiuni judanesci essistu, acest'a e trebure curatu confessionale si ca at se tiene de camera. — Infintierea scriului pentru Rabbini nu e de lipsa, si folosulu i-l'ar lua numai una partida confessionale. Proieptedia dar ca lassandu-se dudu intregu nedespartitu, dupa accerirea erogatiuniloru commune, prisosulu maau se se intrebuintiedie spre ajutor scololoru elementare confessionale cam proportiunea membriloru.

A. Molnár: infintierea seminara este de mare lipsa, inse e delipsa tota a se ingrigi, ca proportionalmente a partide confessionale se fia representat Orthodoxii, precum se vede ar dori ca n giloru se nu li-si dee nimic'a d'in fund.

Paczolay, nu voiesca a se demit discussiuni juridice, dar acestoru-a cont este ca fundulu se se priveasca de fundu regesca pentru ca nu majestatea a datu ci au dispusu numai despre intrebuintiarea. Face urmatoriulu proieptu: Camer'a nu in meritu intrebarei, despre natura a spre intrebuintiarea fundulu scol. judan ci trece la ordinea diliei.

I. Helfy dice: ca unic'a intreb este, ca se se infintiedie seminariulu, ba? ellu infintierea acellu-a o afla asiá necesaria in catu, cu tote ca starea facieloru e trista inse in casu candu nu essiste fundulu ar trebui statulu se se grigiesca pentru infintierea acellu-a. altu mintrea primesce propunerea m strului.

C. Tisza. E de parere, ca ar fi juca ca ambele partide proportionalu se se partescesca in veniturile fundulu. Ellu a formu circustariloru propune:

Camer'a se enuncia, ca fara de demitte in debateri asupra naturii fondulu si a intrebuintiari lui decide, ca veniturile, fara de a se infintia seminariulu se intrebuinteaze spre ajutorarea scol ambelor partide confessionale — reserdu-se dreptulu de priveghiare a ministru de cultura. Primesce proieptulu ministru Trefort, fiindu-ca ambele propuneri de o natura.

Wahrmann intreba pre ministru de culte cum crede a infintia seminariu din veniturile fundulu? Trefort dechiaru edificiu separatu nu voiesca a redioa, ci mai a essarendá o localitate.

I. Kiss accentuedia, ca judanii poses din secle la noi autonomia. Mai dep fundulu e posesiunea communa a ambele partide confessionale prin urmare allu e si dreptulu de a dispune a supra lui. mesce propunerea lui Tisza cu inlatu proieptulu ministerialu.

S. Gyczy primesce proiept. lui Tisza.

F. Domahydy inoa se allaturu proieptulu lui Tisza si cere ca oratoru renuncie la cuventu.

A. Lázár partenesce propunerea E. Simonyi. Trefort dechiaru ca din proieptulu lui Tisza, a primitu numai partigiulu, ca seminariulu se se infintia din capitalu, fiindu-ca prin acest'a nici pitalulu, dar' nici venitulu nu se altera.

K. Eötvös fiindu-ca ministru e abatutu de la propunerea sa, ellu acumu tiene insu-si propunerea ministeriului.

M. Gál, Din punctu juridicu nu mesce parerea aceea, ca fundulu nascutu basa ilegalu, (contributiune de resbellu) fie a lu altoru-a, decatu numai a contriburiloru. Primesce propunerea lui Simonyi. Trefort dechiaru, ca de propunersa nu s'au lapedatu se ci vedindu ca prin propunerea sa, voiesca a impede infintierea seminariului acum se intreb

cu temerea zadarnică, că românii din Transilvania aru fi pote inamicii Statului magiaru.

Séu nu este, D-loru deputati, destuliu de caracteristica pentru noi eterogenitatea de elemente, din care ne compunem? Sè ne examinam putinu, On. Camera! Unu orecare d. deputatu, spre esemplu, a cerutu că pre unu anumitu teritoriu allu statului, adeca pre teritoriuu secuescu, sè se introduca sufragiuu universalu. Unu altulu érasu a propusu, că deorace in cerculu seu alegatoriu se afla câte-va commune nemesiesci, apoi privilegiulu de nobilime sè se conserve si pentru venitoriu, că-ci altfelu d-nii „nemesi“ s'aru superá forte; deci d-sa nu propune alta-ceva, decâtu că nemesiloru sè li-se acorde drepturile traditionale din timpul patriarhalu. Facia cu assemenea anormități, noi românii inse ce ceremu? Numai atât'a, că se ni-se dea drepturi egale in statulu comunu si ca sè nu se mai faca diferentia între cetatenii din Transilvania si acei din Ungaria; doue conditiuni asi'a de modeste, dar' juste, prin cari ni-amu redobândi multamirea, fara a ne pasá, daca in assemenea positiune echitabila victori'a electiuni aru fi in partea magiariloru seu a romaniloru. Daca dar' unde-va'si-pote avé loculu, apoi aici fara 'ndoiéla aru trebui sè resune in vanu „videant Consules!“ Dupa tote aceste voiu trece acumu la opiniunea mea separata. (Sgomotu. Strigări: suntu 2 ore trecute.)

Presied. Ve rogu, d-le deputatu, binevoiti a ve resume in scurtu. (S'audimu!)

D. Bonciu. On. Camera! Fia-mi permisu a face 'ntrebuintiare inca de câte-va momente, că-ci n'asiu vroí se 'ngreunedi cu continuarea vorbirii mele siedinti'a venitoria. (S'audimu!)

In urm'a imputării grave ce mi-s'a facutu de catra d. George Popu, declaru, că eu numai in casulu acoel'a sustienu sistemulu fumuriloru daca on. Camera, in decursulu desbaterei §-lui 5, nu va respinge o propunere, ce s'a ascernutu dejá, s'au este gat'a de a se ascerne, pentruca on. Adunare se dispuna, că cellu putfinu censulu de 8 fl. 40. or. sè nu fia o cifra falsa, care sè involve inca p'atát'a, si de care ensi-ne sè ne rusinámu. In acestu casu dara, chiaru si pentru a'i face d-lui G. Popu acést'a placere, renuntiu la sustinerea parerei mele separata relativa la sistemulu fumuriloru. Vroiu sè observu numai atât'a, că exceptiunea redicata in comisiunea centrala contra sistemulu electoralu din 48 basatu pre contributiunea fumuriloru, a fostu aceea, că preotiloru si invetiatoriloru li-s'a datu — dice-se — dreptulu de alegere. Ei bine; eu oredu, că legislatiunea magiara nu va produce motive, că sè se póta dice despre dens'a, că ceea ce-a datu cu-o mana, a luat cu ceaa-l-alta; ci că ea, in just'a ei chib-suintia, a vroitu sè onorede calificatiunea, pentru ca denique in acést'a privintia sè mai esiste nici o deosebire in celle doue tieri. Prin acést'a inse nu e inca acoperita lacun'a din lege, produsa prin desfiintierea sistemulu electoralu basatu pre fumuri, că-ci acei preoti si invetiatori sunt reprezentantii individualitatii loru propria, ear nici de cumu nu a comunelor. (Aprobări in steng'a.)

Vienn'a 11/7 n. 1874.

(Alegerile dein Bohemia. Crudimile esecutate de Carliti. Ovatiuni. Societatea academica „Romani'a juna“).

Alegerile între proprietarii mari inca s'au finitu unde roessira se intiellege numai nationalii adeca Cehi betrani. — Acést'a adeveresce dar si mai multu, că natiunea cehica e conscia de sine, scie ce lucra si pentru ce se lupta. Regimulu va trebui dar' se slabesca din ténut'a suprematisatoria si incetulu trebuie sè se surupe edificiuu dualisticu, si sè intre cellu federalisticu.

Dupa invingerea de la Estell'a, Carliti comitu crime nespuae; uccidiendu fora crutiare pre cei prinsu d'in castrele republicane. Concha diceá cătra Navaresi inainte de lupt'a de la Estella, că întrega Navarr'a va simti furiá resboiului; éra cătra soldatii

sèi diceá: noi avemu sè invingemu dar' nu se ucidemu; speru dara că voi fetiori ve veti arretá porurea cavalleria cea proverbiala cătra cei invinsi, cătra cetatile si satele locuite de Ispanioli cá si voi. Dar Carlitul Derregaray disse, că ei nu voru da pardonu, ceea ce acumu se si adeveresce, că-ce nu remane nemicu întregu pre unde ambla ei. Ar fi tempulu ca si poterile Europene sè intrevina si se strige „veto“ barbariloru ce calca in petiore legile divine si umane.

In 10 l. c. se templara la universitatea de aici doue ovatiuni. Un'a pentru prof. de mathematica Dr. Franc. Moth, carele cu finea semestrului acestui-a se retrago de la catadra; discipulii i preparara una adresa minunata, că recunoscintia pentru meritele selle pre terrenulu sciintiloru naturali. Un'a deputatiune de 5 insi i-immanuá adresa si betranulu respunde cu cuvinte petrunderie, promittiendu că nece in venitoriu nu vá fi strainu de discipulii sei, si de sciintiele naturali. — Cea alalta ovatiune se facu rectorului universitatii prof. Dr. Ioanu Vahlen, carele nu vroí sè paresesca universitatea fiindu chiamatu inca la inceputulu semestrului curr. la universitatea d'in Berlinu. Discipulii i-preparara una tabla votiva pre carea imprimara una inscriptiune onori-fica pentru bravulu filologu. Apoi urmara in-scrisise numele a loru 100 discipuli. Si asta tabella votiva se dede ieri acestui bravu preutu allu museloru.

Marti ser'a in 7 l. c. societatea acad. „Romani'a juna“ tienú siedinti'a ultima pentru annulu acest'a. Societatea si-impleni atunci un'a din detorintiele celle mai sante, anume dede membrulu cellui mai betranu allu ei, d-lui Vasile Bum bacu, una adresa de multumire pentru zelulu cellu neobositu ce dsa au doveditu totudeaun'a pentru interessele societatii. Dlu Bumbacu, depunendu censur'a de professoru, se departeaza din mediuloculu nostru, dar in 7/7 ni-a promissu, că pururea va fi cu noi, cu societatea acad. „Romani'a juna.“ Urmeze-i lui toti tenerii si atunci societatea va secerá pururea respectu si laude de la toti! (d.)

Cizeriu, 14. Iuliu, 1874.

In diu'a de 6. Iuliu, a. c. candu serbaramulu nascerea Stlui Ioanu Botez. Dl. Ioanu Popu notariu cercului si maiestru de posta d'in locu, tienendu-si d'f'u'a onomastica avú mai multi ospeti la casa sa, unde dupa mai multe vorbiri, Dl. Ladislau Bolda preutu reformatu in Almasiu-mare (comitatulu Clusului) fece propunerea ca, fie-ace carele d'ntre ospeti, carele va vre sè toasteze, sè oferesca mai antáiu câte 1 fl. v. a. pre sama scolei nostre d'in locu; propunerea avendu scopu nobile se primi cu entusiasmu d'in partea voiosei societati. Generosele offerte se incepura, si nobilulu initiatoriu Dl. Ladislau Bolda contribui pre sam'a scolei 18. fl. v. a. urmara apoi D. Iuliu Porutiu notariu in Almasiu-mare cu 16. fl. v. a. D. Stefanu Elecu geometru practicante 10 fl. v. a. D. Bela Pócher geometru practicante 3 fl. v. a. D. Ioanu Popu notariu si maestru de posta in locu 2 fl. v. a. D. Teodoru Nichi preutul locale 1 fl. v. a. Domnisor'a Maria Popu fic'a Dlui notariu 1 fl. v. a. — Cu totulu sum'a de 51. fl. v. a. cari se si dederu cu contractu pre interesuriu sub numele „banii scolei“ totuodata alegandu-se DD. Ladislau Bolda, presiedinte, Stefanu Elecu notariu Iuliu Porutiu controloru si Ioanu Popu casieriu, ca asiá in tempu de câte-va anni, economisa in du-se bine se va face unu capitalu frumosiellu pre sam'a scolei, despre ce voru fi indatorati a da ratiu ni publice in totu annulu. — Fapt'a buna merita recunoscintia. — Subscripsulu avendu in vedere acestu adeveru mi tinu de cea mai placuta datorintia a exprime recunoscintia, si multamita profunda generalorlu bine facatori, cari fiindu petrunsi de una parte de simtulu adeveratu crestinescu si umanitariu, éra de alt'a se interesseda de educatiunea sermanului nostru poporu; n'au intardiatu a depune semnu iubirei loru pre altariulu educatiunei poporului nostru. — P. st' Dom-

ni si Domnisor'a, Ddieu se reverse bine cuventarea sa ceresca asupr'a DV. ca totu deaun'a sè fti si sè luciti între cei d'antáiu bine facatori ai scoleloru nostre poporali!

N. Liscanu,
docente rom.

VARIETATI.

† (Necrologu) Petru Manu, consil. reg de financia in pensiune, cu soci'a sa Eufemia Manu nascuta Piposiu, in numele loru, a nepotei loru Eufemia Catoana si a celloru mai de aproape consageni si affini ai loru cu inima franta de dorere annuncia toturoru amiciloru si cunoscutiloru cumca multu amat'a loru flica, respective mama, nepota si verisiora Eufemia Manu veduva dupa Georgiu Catoana, fostu advocatu si inspectoru allu dominiulu metropolitauu gr. cat. din Blasiu, in urm'a unui morbu greu, in annulu vietiei alle allu 26, impacata cu Creatorele seu a adormitu in Domnulu la 9. Iuliu, 1875. st. n. Remasi-tiele pamentesci alle repausatei s'au asiediatu spre odihna eterna la 11 Iuliu 1874 la 4 óra d. a in cript'a familiara d'in Hondolu. Fia-i tierri'n'a usiora si memori'a binecuvantata!

(Principele Carolu allu Romaniei) au sositu aici incognito la 17. l. c. cu soci'a si suita numerosa, luandu-si locuintia in Grand hôtel Hung. — Mane la 2 1/2 ore dupa amedia-di cu trenulu accele-ratu pleca mai de parte spre Vienn'a.

Sciri mai noue.

Carlovetiu, 16. jul. In conferintia de esi ser'a, dupa lunge discussiuni se decise a se primi tote modalitatile electorali, a nume: a se face adresa de loialitate si representatiune omagiale dar cu tote aceste a votá pentru Stoicoviciu. Minoritatea de 7 membri decise a se abtíené de la votare. — In sied. congressului Branovachi fu alessu presiedinte electorale. Propunerea lui Suboticiu, d'a se face adresa de loialitate Domnitorului se primi cu viua aprobare, acest'a se dede descire commissariului reg. care, presentandu-se, postí pre membrii congressului a se appuca de alegerea Metropolitulu, apoi se departá, éra deputatii mersera la biserica spre a assiste la „Veni sancte Spiritu“ dupa care urmá actulu alegerii.

Carlovetiu, 16. jul. Dupa st'a liturgia congressulu se intruni si votarea se incepú in siedintia secreta, care tienú doue ore. Fia-see care deputatu scrisse insu-si pre una cola de harthia votulu seu. Se dederu: pentru Eppulu de Bud'a Arseniu Stoicoviciu 63 voturi, 7 deputati se abtíenura de la votare. La propunerea lui Suboticiu se decise a se face representatiunea omagiale, cerendu-se Domnitorului confirmarea alegerii, a se precisá norm'a de dotatiune pentru Patriarculu si scaunulu episcopale a nu se supplini pana candu nu se va elaborá in asta privintia unu statutu congressuale. — Comissariulu reg., care se infacisá dupa aces-tea, authenticá protocollulu si lu luá cu sine spre a-lu substerne la M. Sa. Domnitorulu. Pana la sosirea preinaltei resolutiuni, — ceea ce mai nainte de 10 d'file abiá va fi possibile, — siedintiele congressului se voru amaná.

Salisburg, 15. jul. Tiarulu nem-tiescu, venindu de la Ischl, sosí eri aici si plecá asta-di la Gastein.

Ischl, 16. jul. Principele Milanu allu Serbiei cercetá asta-di inante de amedia-di pre imperatulu Austriei in

vill'a imperiale, principele pleca mai de parte.

Kissingen, 16. jul. Prin Bismarcu dormi pucinu asta nopta, decarea ranci inainteza cu incet este impreunata cu doreri. Principe preamblá asta-di una ora întregu gradin'a locuintiei salle. — Atterulu si arrestatulu preutu Cotteler Hauthaler) au fostu escortati de garmi la Neustadt spre cercetare riore. Polit'a ambla in ruptulu lui a pune man'a pre individulu fu vedutu domineca la stegiarulu naltu cu attentatorulu Cullman candu la tînta cu pistole.

Brussel'a, 16. jul. Delegatulu seuu bar. Iomini presiede in cong

Concursu.

Pentru vacanti'a statiune invetiati impreunata cu officiuulu cantu de la scol'a gr. cat. romana d'in Badu protopopiatulu Pericsiului, in comit. Crasnei, se publica prin acést'a conc

Emolumintele sunt: Cuartiru liberu dina de legumi, — 2 jugere locu ar de la 150 fumuri câte 60 cr. bani, diumetate miertia (vica) melaiu, si competintiele stolari.

Doritorii de a ocupá acesta statiun a substerne recursele loru proviedute cumintele necesarie si adressate seu scolastecu cătra Dlu Ioanne Serbu preu cat. in Siciu (Szécs) pana in 30. Augu c. st. n.

Mai departe competintii au a se siá in sînte de alegere in Communa domineca séu di de serbatoria si a la st'a liturgia in biserica, spre a da de cunoscutiiele rituali.

Badaciu, 9. Iuliu 1874.

3—3 Senatulu scolastecu in intiellegere cu Dl. protop.

Concursu

Devenindu vacante postulu invetatoriu in Commun'a gr. cat. Maieru d' strictulu Nasedului; prin acést'a se p concursu cu terminulu pana in 15. Aug. a. c. st. n. Emolumintele sunt urm. 2 v. a., cari se platescu din fondulu steu comunale in rate lunarie an-tive, — Cuartiru liberu si lemne. Doritorii de a ocupá acestu postu au documentá ca-su preparandi absolutu, servitu inca ca invetiatori si sciu cat bisericesci. Documentele astfelu instruit a se tramite la Senatulu scolastecu pana la terminulu susu amintitu, candu se va face alegerea.

De la Senatulu scol. locale gr. cat. Maieru, 8 Iuliu 1874.

Vasiliu Groze Leonu Hor notariu presied.

Burs'a de Vienn'a, 16 Jul.

Metallice 5%	7
Imprumutulu nat. 5%	7
Sorti din 1860	10
Actiunile baneci	97
Actiunile instit. de creditu	28
Obligatiuni rurale ung.	70
„ „ Temisiane	7
„ „ Transilvane	7
„ „ Croato-slav.	7
Londonu	11
Argintu	10
Galbenu	10
Napoleond'or	10

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiet